

Maktmänniskan

För att celebrera sin avgång som chefredaktör i Dagens Nyheter gjorde Olof Lagercrantz i december förra året en intervju med statsminister Palme och lät publicera den på nyårsafton över en helsida. Det är en artikel som förtjänar att finläsas och som stämmer till eftertanke, i första hand därför att den är så förödande för Olof Lagercrantz. Men också bilden av hr Palme framträder i intervjun – annars hade han inte givit den.

De som länge hyst beundran för Olof Lagercrantz som poet och författare och därtill som känslig idégivare har särskild anledning att beklaga, att han visat sig vara en så dålig tidningsman. Under hans tid har Dagens Nyheter deklinerat: den politiska sidan har upplöst sig själv sedan tidningen inte längre har några egna ståndpunkter. Nyhetssidorna har blivit en plats där extremister fått blanda in sina egna vänstervridna åsikter i nyhetsmaterialet. Denna utveckling har Lagercrantz tolererat, eller kanske har han inte ens förstått den. Han visar sig inte heller vara en skicklig intervjuare. Han ställer naiva frågor och grips "nästan av ångest" då han frågar hr Palme vad han drömmer om – alltså bokstavligt vad han drömmer om på nätterna, inte vad han har för framtidsdrömmar. Att hr Palme inte svarar på sådant visar bara att statsministern har mycket bättre omdöme än chefredaktören.

Han är också mycket skickligare. Han lyckas övertyga Lagercrantz, och får honom att publicera, att han, statsminister Olof Palme, är "full av ödmjukhet att vara ett språkrör för en rörelse och aldrig tala blott för sig själv". Det står så. Helt i stil med detta står också, att han länge bad att få slippa bli stats-

minister. Det skulle vara intressant att veta när under hans ivriga strävan att bli hr Erlanders efterträdare han framställde denna bön.

Hr Palmes intelligens och ovanliga politiska skicklighet kan ingen förneka. Därför är det synd att han, en maktmänniska, tror att han måste ge en bild av sig själv som den ödmjuke mottagaren av uppdrag och uppenbarelser. Man vill minnas att han i en intervju en gång sagt att det var åsynen av Berlinmuren, som kom honom att förstå diktaturernas skamlighet, och att han genomkorsade USA och insöp rasmotsättningarnas problem. Nu har han också rest i Asien "på asiatisk nivå och såg det koloniala etablissemangets med asiaternas ögon. Jag upprördes och tyckte mig förstå de undertryckta folkens situation". När och hur länge färdades hr Palme genom Asien på asiatisk nivå? Och vilka undertryckta folk hann han studera? Det finns dock rätt många folk i Asien, och en del av dem är inte undertryckta alls.

Sedan numera även amerikansk press ansett sig kunna bekräfta, att det var hr Palme personligen som genomdrev Sveriges stöd åt Arafat mot Israel i FN, förstår man att utrikespolitiken bara berörs ytligt i intervjun. Hr Lagercrantz ställde inte heller några besvärande frågor.

Däremot framförde han den egendomliga uppfattningen, att det finns företagare som betraktar Sverige som ett av socialdemokrater ockuperat land där de vill bilda en gerillarörelse för att komma ifrån skatter. Hr Palme hade kunnat reagera skarpt, men det gjorde han inte. Enligt intervjuaren undvek han att svara. Han kunde ha sagt att sådan

ryktesspridning är direkt oanständig och förmodligen medvetet lögnaktig. Det hade varit väl om detta sagts ifrån på statsministernivå.

I stället gjordes ett annat uttalande. Hr Palme kom tillbaka till ett gammalt hugskott om den maktbalans, som skulle råda i Sverige genom att ekonomin och pressen till stor del skulle ligga i borgerliga händer medan socialdemokraterna sitter i regeringsställning. Jag vet, sade hr Palme, att man på borgerligt håll blir ursinnig då jag säger detta. Ursinnig är ett starkt ord i sammanhanget. Men nog är konstruktionen bra enfaldig och just därför inte heller värdig statsministern, som inte själv kan tro på den och som inte borde försöka dupera andra med den. Han vet ju att regeringen baseras på antalet avgivna röster i politiska val, men sådana reglerar inte äganderätten till vare sig ekonomi eller press. Röster på socialdemokrater och

kommunister ger hr Palme och hans regering tillfälle att ändra ägandeförhållandena till sin förmån, vilket är just precis vad tex de Meidnerska fonderna skall vara till för. Detta kallar hr Palme uttryckligen "att demokratisera ekonomin". Men, tillägger han, vinner de borgerliga vore vi illa ute.

Med andra ord: om hr Palme till sin regeringsmakt kan lägga ökad dispositionsrätt till företagen, förändras den maktbalans han talat om, eftersom han då kan socialisera som han vill. Om däremot valet går emot honom, får en borgerlig regering, stödd på en majoritet av väljarna, som motståndare LO och hela den socialdemokratiska maktapparaten. Härom sade, givetvis, hr Palme ingenting. Man kan undra över hur hr Palme menar att ett demokratisk val skall fungera, eller hur cynisk han egentligen innerst inne är då det gäller den svenska väljarkåren.